

vzroki in kaj posledice. A bilo bi nujno. Če pustimo ob strani vse drugo, je - ali bo - Česnov solo vzpon v južni steni Lotseja svojevrsten katalizator prihodnjega dogajanja. Je absoluten mejnik v zgodovini svetovnega alpinizma - čeprav tudi medijski. A medijski so bili tudi »trije zadnji problemi Alp« in v prejšnjem stoletju Matterhorn, pa drže še vedno, še vedno so zgodovinski mejniki. Lotse je v tem smislu zadnji in po njem najbrž ne bo nobenega več. Dosežek da - mejnika ne.

Ali je v tej ugotovitvi pesimizem ali pa kal optimizma, je odprto vprašanje prihodnosti. Kot je odprto, koliko je še uporaben skoraj štiri desetletja star zapis v mojem dnevniku:

»Ne prosite nalog, ki ustrezajo vašim silam! Prosite sile, ki dosegajo vaše naloge!«

Če za konec potegnemo črto pod jubilej, ugotovimo vzpon našega alpinizma iz dejanske province v svetovni vrh, razširitev in obogatitev pojma Slovenija daleč čez in nad njene fizične mere, bogat prispevek h kulturi, širjenju obzora, vpenjanju Slovenije v svet, znatno pomoč ter prenašanje izkušenj in razvoja vsem drugim

v nekdanji Jugoslaviji, pomoč nerazvitim in tako naprej.

POGODBA O SODELOVANJU PRI PROJEKTU

Značilen dogodek in vodilo, primer za naprej, je danes podpisana pogodba med Smeltom in Planinsko zvezo Slovenije o sodelovanju pri projektu oziroma podjetju »Odprava na K2«. Da sta obe podjetji - SMELT in KOTG - prav zdaj stari 30 let, je zgolj naključje, čeprav tudi simbolično. Ta pogodba je izraz enake filozofije, biti dejansko vpet v svet, nenehno skušati doseči vrh, zavedajoč se vseh možnosti in tveganj.

Končam lahko s trditvijo, da glede alpinizma - in tudi sicer - Slovenija ni nobeno predmestje velemesta, pač pa kompletna in razvita država. S to zavestjo odgovornost za prihodnost seveda ni nič manjša, le da nas ta kratek obletniški pogled v preteklost lahko opogumlja in daje upanje. Ne želimo si torej lahkega življenja, želimo si postati močnejši.

V TRŽIČU (MONFALCONE) PREDSTAVLJENI REZULTATI IZPOD EVERESTA

ALPINIZEM, POVEZAN Z ZNANOSTJO

MARKO JARC

V petek in soboto, 18. in 19. decembra lani, je bil v avditoriju tržiške (Monfalcone) bolnišnice dvodnevni kongres o znanstveni odpravi Monfalcone Himalaya 1992, na katerem je oddelek za pnevmologijo Tržiške bolnišnice predstavil rezultate odprave, ki jo je vodil **dr. Borut Špacal**. Kongres je bil namenoma deljen na dva dela, da bi se ga udeležilo čimveč ljudi, znanstvenikov in predvsem gornikov in planincev.

Petkov večer je bil le predstavitev in namenjen širši publiki, predvsem ljubiteljem gorske fotografije in filma, hkrati pa je bil to uvodni večer kongresa. Pozdrav organizatorjev je prinesel **prof. Serra**, ki vodi pnevmološki oddelek v Tržiču. Serra je podčrtal znanstveno vrednost odprave, ki je bila nadaljevanje in dopolnjevanje prejšnje iz leta 1990. Med drugim se je zahvalil vsem udeležencem, ki so bili pravzaprav »poskusne miši« za nekatere poskuse. Vendar, je dejal, ni bilo mogoče drugače, ker je medicinska znanost na področju visokogorja zelo pomanjkljiva in so nove študije še kako dobrodošle.

ČLOVEK DELUJE, STROJ NE

Testiranje na odpravi je bilo opravljeno v zvezi z dihalni in srcem, vzeti so bili vzorci krvi na

različnih višinah, pod kontrolo je bil imunološki sistem, ki je bil prav gotovo pod stresom od napa. Prof. Serra se je tudi dotaknil sedanjega kritičnega stanja zdravstva in je brez ovinkarjenja povedal, da bodo zaradi pomanjkanja strokovnega osebja storitve po vsej verjetnosti nazadovale, pa čeprav se bodo zdravniške ekipe še dodatno potrudile. Serra se je tudi zahvalil vsem, ki so s svojim pokroviteljstvom, sponzorstvom ali zelo konkretno pomagali pri uresničitvi odprave in pri študijah.

Pozdrav je prinesel tudi **župan Calzolari**, ki je podčrtal, da so znanstvene raziskave del tiste tržiške realnosti, ki uspeva. Podelil je spominsko plaketo dr. Borutu Špacalu in bolničarju **Franku Marzanu**, drugim članom odprave pa je podelil spominsko medaljo.

Nato so sledili posnetki. Prvo skupino diapozitivov je komentiral dr. Špacal. Diapozitivi so prikazovali, katere poskuse so delali na terenu in pod kolikšno znanstveno kontrolo so bili udeleženci odprave. Špacal je povedal, da so bile znanstvene meritve in ugotovitve opravljene na terenu, zato so do sedaj ene od najbolj verodostojnih. Visoke cene za uporabo laboratorija CNR pod Everestom pa so prisilile zdravniško ekipo, da si je pomagala, kakor je najbolje vedela in znala.

Pri udeležencih odprave so zaznali značilne motnje zaradi višine, tudi kar zadeva dihanje, ki

je povezano z aklimatizacijo; opravili so več meritev na srcu. Vsak član odprave je namreč nosil aparaturo celih 24 ur. Pokazalo se je, da so bile na dnevnem redu vsakovrstne aritmije. Merili so tudi količine kisika v krvi, med spanjem in med hojo oziroma naporom. Težave so imeli z elektrokardiografom, ker ni deloval nad višino 4000 metrov. Vsekakor so vsi člani odprave zaznali značilne višinske motnje (glavobol, nespečnost, živčnost itd.).

Po Špacalovem kratkem komentarju je bila na vrsti enournna video kaseta o odpravi. Treba je povedati, da je izredno dobro pripravljena, lahko bi rekli s profesionalnim pristopom, in je zato tudi visoko kvalitetna. V njej se prepletajo glasba, pokrajine z značilnimi himalajskimi vrhovi, življenje v odpravi in prikaz znanstvenih poskusov. Kar daje kaseti tudi poseben pečat, je prav gotovo humor, kar popestri odlično fotografijo.

DO CENTIMETRA NATANČNA VIŠINA

Nato so obiskovalci videli še drugo, a zelo kratko video kaseto, ki jo je predstavil **prof. Sergio Poretti**, profesor na Tržaški univerzi, in sicer na fakulteti za matematične vede. Sodeloval je pri merjenju Everesta in je takoj povedal, da je določeno preverjanje podatkov še v teku, zato se ne bo spuščal v podrobnosti.

Napovedal pa je, da bo znana prava višina Everesta do potankosti: poleg metrov višine bodo znani tudi centimetri. Video kaseta, ki se ni imela italijanskega teksta, je bila zelo dobra, a do neke mere nerealna. Zato je prof. Poretti povedal, da ni šlo vse po olju. Za las je namreč uspelo dvema alpinistoma priti na vrh sveta z aparaturjo, ki je bila del celotnega laserskega merilnega sistema. Ko so že vsi odnehali in se vračali, je dvema Francozoma uspelo prinesiti aparaturjo na vrh, jo razpeti, pritrditi v led in jo pognati. Nato so morali še v mrazu počakati, da

so bile meritve opravljene. Skratka, zelo naporeno delo.

Zaradi pozne ure so odpadli diapozitivi o življenju šerp v nepalski Himalaji. Treba je še povedati, da je za predsedniško mizo sedel tudi **prof. Fulvio Bratina**, ravnatelj Fakultete za medicino in kirurgijo tržaške Univerze.

Na koncu je bil napovedan še znanstveni program za naslednji dan. V soboto so se namreč zbrali izvedenci, predvsem zdravniki, da so poslušali predavatelje, ki so posredovali podatke o raziskavah. Prvi je spregovoril prof. Serra o fizičnem obnašanju človeškega telesa v visokogorju. Nato sta **dr. Mario Velussi** in **Massimiliano Finazzer Fiori** govorila o fizični pripravljenosti in o prehrani trekingašev in alpinistov, ki se podajajo v višine nad 4000 metrov.

DAN ZA ZNANSTVENIKE

Dr. Rafko Dolhar, Tržačan, Slovenec in član odprave, je predaval o visokogorskem planinstvu v zvezi s starostjo. **Prof. Stelio Caffau** in **dr. Daniel Žerjal** (tretji Slovenec na odpravi) sta posredovala podatke o variaciji ematoke-mičnih in imunoloških standardov po bivanju v velikih višinah. **Dr. Renzo Barducci** je prikazal grafikone in rezultate o dinamični elektrokardiografiji v višinah. Prof. Serra in dr. Špacal sta nato predavala o zabeleženih podatkih glede dihanja članov odprave in primerjav med podatki s testov v Tržiču in v Nepal. Dr. Borut Špacal je na koncu predaval še o preprečevanju visokogorskih bolezni. Sledila je diskusija in pozdravi, ki so zaključili nadvse zanimiv kongres.

Treba je poudariti, da se na ta način oddelek za pnevmologijo tržiske bolnišnice uveljavlja tudi na znanstveno-raziskovalnem področju. V bližini imamo torej kvalitetno zdravniško ekipo in osebje, kar daje jamstvo za odlično pripravljenost in pristojnost tudi pri vsakdanjem delu.

Ture s palicami

Že nekaj časa je mogoče v gorah vse pogostejše srečevati (pa tudi na televiziji videti) posebno mlajše gorske popotnike, ki so opremljeni z dvema palicama, ki segajo nekako do prsi in ki imajo približno take držaje kot palice za smučarski tek. Starejši ljudje se zaradi slabotnejših mišic rok težje privadijo takšnemu načinu hoje. Bistveno lažje pa gre tudi njim s takšnimi palicami, ki imajo držaje upognjene približno tako, kot so pri sprehajalnih palicah ali — še bolje — če je naslonjalo za dlan pravokotno na palico. Takšne palice, ki jim je mogoče nastaviti višino, se že dobi v malone vseh državah, kjer je najbolj razvito gorsko popotništvo. Pravilno dolge palice so tiste, ki segajo nekako do pod pazduhe.

Hoje v štiričetrtinskem taktu se je treba navaditi prav tako kot običajne hoje po gorskem svetu. Pri hoji navkreber, pa tudi po ravnem sta palici obe hkrati spredaj ali obe zadaj, predstavljati pa ju je treba pri vsakem četrtem koraku, in sicer hkrati. Pri hoji navkreber pomagajo nogam, hrbtenici in medenici ročne mišice, da prenese-mo telesno težo navzgor, s tem pa razbremenimo velik del tudi kolena. Palice pomagajo pri vzdrževanju ravnotežja po kamnitem terenu in po poteh, kjer štrlijo iz tal korenine. Prav tako pomagajo palice pri hoji navzdol.

S palicami torej bistveno razbremenimo noge in hrbtenico (o čemer je Planinski vestnik sicer že večkrat pisal), hoja je lažja in gorski popotnik ima vsekakor na turi več od narave, zaradi katere je prišel v ta svet.